

ANAOKULUNA GİDEN ÇOCUĞUMUZU ANLAMAK: ANNE-BABA OLARAK ÇOCUĞUMUN GELİŞİMİNİ NASIL DESTEKLEYEBİLİRİM?

Doç. Dr. Özkan Özgün

Ç.Ü. Eğitim Fak. İlköğretim Böl.
Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı

Anaokuluna başlayan çocukların gelişim hızları bebeklik dönemine göre biraz yavaşlar ancak tutarlı bir büyüme devam eder. Bu yaşlarda çocuklar yılda yaklaşık 2,5 cm uzar ve 2 ile 3 kilo alırlar. Çocukların büyüebilmeleri için sağlıklı beslenme kadar önemli olan bir başka şey de anne ve babaları tarafından sevlilmeleridir. Sevgi görmeyen çocuklar büyüme geriliği yaşarlar ve bazıları bu yüzden cüce bile kalabilir.

Anaokulu çağındaki çocuklar bedenlerini çok daha iyi bir şekilde kullanabilirler. Çok daha dengeli bir şekilde hareketlerini yapabilirler ve ellerini daha hünere bir şekilde kullanabilirler. Bu yaşta çocuklar top oyunları, koşmaca, yakalamaca, ip atlama, yakan top gibi dışarıda oynanan oyunları oynamaktan çok hoşlanırlar. Anaokulu çağına gelmiş çocuklar daha dengeli hareket edebilseler bile kazalara karşı dikkatli olmamız, ara ara çocuklarımızı kontrol etmemiz ve çocukların güvenle oynayabilecekleri yerlerde oynamalarını sağlamamız gerekir.

Bu çağdaki çocuklar artık sağ eli mi yoksa sol eli mi daha sık kullanacaklarına dair tercih geliştirmeye başlarlar. Çocukların büyük bir kısmı sağ ellerini kullanmayı tercih etse de bazı çocuklar sol ellerini kullanmayı tercih ederler ve solak olurlar. Solak olmak ya da sağ eli kullanmak kalıttan, çocuğun doğmadan önce anne rahmindeki pozisyonundan ve bebeklikteki tecrübelerinden etkilenir. Sağ eli de sol eli de kullanmak normaldir. Solak çocuklar da sağ ellerini kullanan çocuklar kadar sağlıklıdır ve normaldir. Çocuğa sağ elini kullanması için baskı yapmak çocukla olan ilişkimizi bozar, çocuğun bize karşı öfke duymasına neden olur, çocuğun kendini suçlamasına ve kötü hissetmesine yol açar. Ayrıca çocuğun kendine güvenini azaltır ve gelişimini olumsuz etkiler. Yani çocuğumuz eğer solak ise endişe etmemeliyiz ve sağ elini kullanması yönünde ona baskı yapmamalıyız.

Bu yaşta çocukların beyinleri diğer organlarına oranla daha hızlı büyür. Çocuk 5 yaşına geldiğinde beyni yetişkin olduğunda ulaşacağı ağırlığın yaklaşık %90 oranına ulaşır. Çocuklar doğaları gereği meraklıdırlar. Merak etmek ise keşfetmeyi ve öğrenmeyi sağlar. Çocuklarımız

merakları ve geniş bir öğrenme yetenekleri sayesinde hem beyinlerini hem de zihinlerini geliştirirler. Çocuğumuzun zihninin daha sağlıklı gelişmesi için çocuğumuza oyun oynaması, keşfetmesi, kurcalaması, soru sorması için fırsat vermeliyiz. Çocuk ancak keşfederse, oynarsa, soru sorarsa, soruları sabırla cevaplanırsa, merakı doğru bir şekilde giderilirse, öğrenmesine fırsat verilirse ve en önemlisi sevildiğini hissederse zihin gelişimi daha sağlıklı olur.

Anaokulu çağındaki çocuklar dünyayı daha doğru anlamaya başlarlar, düşüncelerinde mantık öne çıkmaya başlar. Çocukların düşünme yeteneklerini geliştirmek için onların ne düşündüğüne önem vermeliyiz ve onları ciddiyle dinlemeliyiz. Ama bu yaştaki çocukların düşünceleri daha çok kendi tecrübelerine dayalı olur. Tecrübeleri henüz az olduğu için yetişkinlerden farklı düşünmeleri çok normaldir. Anaokulu çağındaki çocuklar kendilerini başkasının yerine koymada, karşısındakinin ne düşündüğünü ve hissettiğini anlamada zorlanırlar. Bu nedenle çocukların bizim söylediğimiz her şeyi anında anlamalarını ve bir büyük gibi davranmalarını beklemek doğru olmaz. Bunun yerine söyleyeceklerimizi çocuğun anlayacağı bir dille anlatmalı, ne düşündüğümüzü, ne hissettiğimizi çocukla açıkça konuşmalı ve bazen çocuk anlayana kadar sabırla defalarca açıklamalıyız.

Çocuklar 3 yaş civarından başlayarak dillerini daha iyi kullanırlar ve kelime dağarcıklarında büyük bir artış olur. Çocukların dil gelişimini desteklemek için onlarla sohbet etmeliyiz, onlara hikayeler anlatmalıyız, çocukla birlikte kitap okumalıyız, o gün çocuğumuzun okulda ne yaşadığını bize anlatması için sorular sormalıyız ve iyi bir Türkçe kullanarak ona örnek olmalıyız.

Bu yaştaki çocuklar bir nesneyi başka bir nesnenin yerine kullanmayı öğrenirler ve bunu çok severler. Örneğin bir dal parçasını alıp onu at gibi sürerler, muz veya tahta parçasını telefonmuş gibi kulaklarına götürüp konuşurlar. Biz buna sembolik oyun diyoruz. Çocuğun sembolik oyun oynaması onun zihin gelişiminin iyi olduğunu gösterir. Bu nedenle çocuklarımızın sembolik oyunlarda kullanabilecekleri oyuncakları olması ve bu tür oyunların teşvik edilmesi gerekir. Ayrıca çocuklar hayali oyunlar oynayabilirler veya hayali arkadaşları da olabilir. Çocuğun kendini bir süper kahraman gibi görmesi, ihtiyacı olanları oyunlarında kurtarması, kimsenin görmediği biriyle konuşması ve arkadaş olması sık görülür. Evcilik, öğretmencilik, doktorculuk gibi rol oyunları çocukların bu yaşlarda oynamaktan en çok hoşlandıkları oyunlar

arasında yer alır. Çocuklar bu oyunlar aracılığıyla kendilerini, çevresindekileri, rolüne girdikleri kişileri ve yaşadıkları dünyayı daha iyi anlarlar.

Bu dönemdeki çocukların başka bir özelliği ise etraflarında gördükleri taş, masa, bulut, karanlık gibi cansız varlıkların canlı olduklarını, düşünebildiklerini, konuşabildiklerini ve bazı şeyleri bilerek yaptıklarını düşünmeleridir. Çocukların bu şekilde düşünmeleri yaşları gereği normaldir ve bazen bu durum nedeniyle bazı korkular geliştirebilirler. Çocukların korkuları ile alay etmemeliyiz, onu korktuğu bir şeyi yapması için zorlamamalıyız veya bundan dolayı çocuğumuza kızmamalıyız. Çocuğumuzun korkusunu aşması için ona zaman tanımalıyız. Çocuğumuzu anladığımızı ve onun yaşında iken bizim de benzer düşüncelerimiz olduğunu, aynı yaştaki arkadaşlarında da bu tür düşüncelerin olabileceğini çocuğumuza söylemeliyiz ve korkusunu hafifletmek için yanında olmalı, ona güç vermeliyiz.

Çocuklar anaokulu çağında hızlı gelişmeye devam ederler. Çocuğumuzun sağlıklı geliştiğinden emin olabilmek için:

- doktor kontrolüne düzenli götürmemiz,
- aşı takvimine özenle uymamız,
- çocuklara sevgi ve şefkat göstermemiz,
- yeterince uyuduklarından emin olmamız,
- düzenli ve dengeli beslememiz,
- gün içinde sürekli TV izlemek yerine aktif olacakları etkinlikler planlamamız,
- bulaşıcı hastalıklardan ve kazalardan korumamız oldukça önemlidir.

Dikkat etmemiz gereken en önemli noktalardan bir diğeri ise çocuklarımızı sigara dumanından korumaktır. Çocukların küçük yaştan başlayarak sigara dumanına maruz kalmaları onlara kalıcı zararlar verebilir. Bu nedenle çocukların olduğu yerlerde ve kapalı mekânlarda sigara içmemeliyiz ve içenleri de uyarmalıyız.

Çocuğumuzun kendine güvenli, kendine saygısı olan başarılı biri olması için anne baba olarak bizler yaptıklarından dolayı onu takdir ettiğimizi göstermeli ve başarısını ödüllendirmeliyiz. Çocuğumuzun düşüncelerine, duygularına değer verir, yaşadığı sıkıntıları önemser, ona sevgiyle yaklaşır, çok katı olmayan adil kurallar koyar, bu kuralları anne ve baba olarak tutarlı bir şekilde uygular ve çocuğumuza yaşına uygun kararları alma özgürlüğü tanırsak çocuğumuz kendine güvenen, mutlu, üretken ve yardımsever bir yetişkin olacaktır.

Anne babalar bazen çocuklarına sevgilerini gösterirlerse çocuğun şımaracağından, mızımız olacağından korkarlar. Çocuğu şımartmamak için ona sevgilerini çok açık göstermez ve bazen sert davranırlar. Sevgi hiçbir zaman çocuğu şımartmaz ve mızımız yapmaz. Sevildiğinden emin olan bir çocuk daha az problem yaşar ve sorunlarla karşı karşıya kaldığında bunlarla baş edebilme gücünü kendinde bulur. Unutmamalıyız ki sağlıklı ve mutlu bir çocuğa sahip olmak için en önemli şey anne ve baba olarak çocuğumuzu çok sevdiğimizi belli etmemiz ve çocuğumuza karşı oldukça sabırlı olmamızdır.

Kaynaklar

Krantz, M. (1994). *Child Development: Risk and Opportunity*. Belmont, CA: Wadsworth Publishing Company.

Santrock, J. W. (1995). *Children*. Madison, WI: WCB Brown & Benchmark Publishers.